

Obohacování slovní zásoby

Slovní zásoba – všechna slova daného jazyka.

Způsoby obohacování slovní zásoby:

- tvoření slov - **odvozování**
 - **skládání**
 - **zkracování**
- přejímání z cizích jazyků
- vznik sousloví
- vznik nových významů

1 Odvozování

- nejčastější způsob tvoření nových slov

Ze základového slova se slova odvozují:

- a) pomocí předpon
 - les --> pra-les
- b) pomocí přípon
 - les --> les-ík
- c) koncovkami
 - jezdit --> jízd-a
- d) různými částmi
 - břeh --> ná-břež-í

2 Skládání

- spojení dvou či více slov --> složeniny
- např. středověk, automechanik, spolupracovník, každodenní, liduprázdný

3 Zkracování

- vznikají zkratky - iniciálové – z počátečních písmen (ČR, ZŠ)
- zkratková slova – ze skupin hlásek (Čedok, Benelux)
- jiné zkratky – často psané s tečkou (atd., tzv., tzn.)

Pracovní list

1) Uved', jakým způsobem se obohatila česká slovní zásoba o tato slova.

plovárna - drama - diskuse -
zeměpis - lounský - AMU -
renesance - MUDr. - teploměr -
železná ruda - holka - zpěvák -

2) Ve dvojici slov podtrhni sousloví.

vlčí mák / zralý mák, černý čaj / studený čaj, špinavý bazén / plavecký bazén,
zmačkaný papír / balicí papír, starý stroj / šicí stroj, nákladní auto / modré auto

3) Utvoř jména odvozená od sloves.

tázat - lhát - plavat -
tlumočit - radit - prodávat -
kouzlit - číst - užívat -
lovit - dobývat - zpívat -
brousit - bruslit - léčit -
soudit - malovat - tkát -

4) Utvoř jména osob od podstatných jmen.

hodiny - zlato - pluk -
cesta - lyže - basa -
dudy - lék - zahrádka -

5) Napiš, jak se nazývají místa, kde se chovají:

králíci, krávy, telata, vepři, koně, kur (tj. slepice)

.....

6) Utvoř jména žen (jména přechýlená).

školník - herec - kolega -
atlet - odpůrce - císař -
hrabě - ministr - učitel -

7) Podtrhni slova složená.

nebezpečný, půdorys, cukrovar, dobyvatel, teploměr, dřevařský, přesvědčit, samouk, mrakodrap, zeměpis, sladkokyselý, tělocvik, bezradný, cestovatel, zemětřesení, okamžik, hospodářství, věznice, lesopark, vlastizrádce, ptakoještěř, prodejna, čaroděj, dalekohled, bezpečnost, starověk, dobromysl, stavebniny, prvočíslo, zlozvyk, výherce, veselohra

8) Rozepiš zkratky (pozor na velká písmena).

ČR.....	EU.....	NATO.....
UK.....	ND.....	OSN.....
OH.....	OÚ.....	USA.....
Ing.	Mgr.	MUDr.
tzn.	tzv.	např.
tj.	atd.	fa

9) Rozděľ uvedená slova.

posilovna, dráb, kolovrátek, bezdomovec, raut, prezident, purkrabí, motorest, konšel, akademie, film, desátek, zbrojnoš

neologismy -

historismy -

10) Nahrad' přejatá slova domácími.

lingvista -	emigrant -	exulant -
basketbal -	informace -	analýza -
bariéra -	privilegium -	demokracie -
dezert -	extrakt -	idea -
kvalita -	kvantita -	absence -
legitimace -	prognóza -	evoluce -